

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

1. עמוז ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית.....1
2. בהרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא.....2
3. מפני שהם גרים וטועים.....4

דף טז.

א. עמוז ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית

כבר נתבאר במסכת חגיגה דף ג: שיבול שנת השמטה¹ כולה הפקר, ואין בה לא תרומה ולא מעשרות כלל, לא ראשון ולא שני ולא מעשר עני, ואף בזמן הזה ששביעית מדרבנן לרוב הפוסקים מ"מ פטור ממעשר כיון שמפקירו שהרי מדרבנן חייב להפקירו, ואף אם אין מפקירו הוא הפקר ב"ד אף בזה"ז².

אולם פירות שביעית שגדלו ביד גוי ונגמרה מלאכתן ביד ישראל יש להסתפק אם הן הפקר ואפשר שאף אם אינן הפקר פטורין ממעשר ואין הדבר מוכרע, ויש לעשרן בלי ברכה ומעשרן מעשר עני ולפיכך הלוקח ענבים של שביעית מהגוי ועשה מהן יין צריך לעשרן³.

ובהוצה לארץ שאין בה שמטת קרקע, מפרישין בארץ מצרים ובעמון ובמואב בחלקים שלא כבשו ישראל מעולם, מעשר ראשון ומעשר עני, מפני שהארצות אלו קרובות לארץ ישראל כדי שיהיו עניי ישראל נסמכין עליה בשביעית, ושיהי' להם ממה להתפרנס שם, וברור הדבר כהלכה למשה מסיני⁴, שיהיו מפרישים מדרבנן בארץ עמוז ומואב מעשר עני בשביעית, וכן כרכים שכבשו עולי מצרים ולא כבשו עולי בבל, שחייבים במעשר

¹ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרקו הלכה ה

² פרישה יו"ד שלא

³ דרך אמונה שם כז

⁴ בסף משנה וקריית ספר וכן הסכים בחזו"א שביעית סי' כ"ח סק"ג ד' וכמש"כ הר"ש בפ"ד דידיים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

מדרבנן כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית, מעשרים מעשר עני⁵, אבל בארץ שנער מפרישין בשביעית מעשר שני כסדר רוב השנים.

ובעבר הירדן שביעית⁶ נוהגת בה מדבריהם⁷, וספחיו סוריא ועבר הירדן מותרין באכילה, לא יהיו ארצות אלו חמורין מארץ ישראל שהחזיקו בה עולי מצרים.

ב. הרבה כרכים נבשו עולי מצרים ולא נבשום עולי בבל מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא

עוד נתבאר בתגינה שם שכל שהחזיקו עולי מצרים⁸ בזמן יהושע בן נון ולאחריו בכיבוש ארץ ישראל בימי הזקנים והשופטים, ונתקדש קדושה ראשונה⁹ כיון שגלו בחורבן בית ראשון¹⁰ בטלו קדושתן, ונפטרו מכל מצוות התלויות בארץ, שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד¹¹, קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא.

כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ¹², קדשוה קדושה שנייה העומדת לעולם ולעתיד לבוא, והניחו אותם המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים ולא החזיקו בהם עולי בבל כשהיו, ולא פטרום מן התרומה והמעשרות כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ורבינו הקדוש התיר בית שאן מאותם המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל והוא נמנה על אשקלון ופטרה מן המעשרות.

⁵ ועיי' חז"א שביעית סי' כ"ח סק"ב ועיי'

⁶ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד הלכה כח

⁷ מן התורה עבר הירדן כא"י לכל דבר ובזמן בית ראשון נהג בו שביעית מה"ת, ומש"כ רבנו כאן מדבריהם משום שלא כבשוהו עולי בבל ולכן הספיחין מותרין כנ"ל במקומות שלא כבשוהו עולי בבל וכן סוריא לא כבשוהו עולי בבל. חז"א בלקומים לזרעים סי' י' סק"א ב'

⁸ רמב"ם הלכות תרומות פרק א הלכה ה

⁹ שלפני הכיבוש והחילוק עדיין לא נתקדשה א"י לחיוב מצות התלויות בארץ אבל אחר החילוק נתקדשה הארץ.

¹⁰ אף שגלו מישראל בימי יכני' כמפורש במלכים מ"מ אכתי הארץ נשארה בידיהם אבל אחר החורבן אף שהפקיד את גדלי' בן אחיקם לא הי' אלא פקיד בעלמא והארץ הי' של נבוכדנצר.

¹¹ ללא קידוש בפה אלא רק בכיבוש. חז"א שביעית ג א

¹² לרש"י כבשו מקצת כדי שיהי מקום לעניים לסמוך עליו בשנת השמיטה, אבל דעת הרמב"ם שהניחום ולא פטרום מתרו"מ וצ"ל שלא יכלו להתיישב בכולה וכן מבואר בחז"א שביעית סי' ג' סקב"ד וכ"כ כסף משנה בשם הרשב"א ע"ש ואף על גב דבב"מ כ"ח א' מפורש שהתיישבו בכולה מ"מ ע"כ נשארו ערים רבים שלא יכלו להתיישב שם כי כל הקהל לא הי' רק ארבע רבוא.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

וכתב הרמב"ם למה אני אומר¹³ בקדושת שאר א"י לענין שביעיות ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא ובקדושת המקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים, אבל חיוב הארץ בשביעיות ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים¹⁴, וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעיות שהרי אינה מן ארץ ישראל, וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה, ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום, ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעיות ובמעשרות. שהרי הוא הקדש בפה שאינו בטל¹⁵.

ויש חולקין¹⁶ שאף קדושת ירושלים והמקדש לא קידשה לעתיד להא וקדושם בטילה שמגלינו מארצינו.

י"א¹⁷ שתרומות ומעשרות בזה"ז מדרבנן ואפי' בבית שני היה מדרבנן משום שלא היו רוב יושביה עליה וכן לענין שביעיות אבל לענין כלאים וביכורים וספק ערלה נשאר מן התורה גם בזה"ז¹⁸. ומקצת ראשונים¹⁹ חולקים וס"ל שדין שצריך רוב יושביה עליה לא נאמר רק לענין חלה, דהיא דרבנן בזמן הזה, אבל לענין תרו"מ א"צ רוב יושביה עליה ובבית שני הי' באמת מה"ת אבל בזה"ז בטלה קדושת הארץ לגמרי גם לענין תרו"מ וכלאים וכל דבר²⁰. ויש מקצת ראשונים שכתבו דבאמת בזה"ז גם תרו"מ מה"ת אבל לא נהגו כן²¹

¹³ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה טז

¹⁴ כלומר שלא היה קידוש בפה כנזכר אולם דעת המאירי מגילה י. וכ"כ הטורי אבן שם ומובא ג"כ בחזו"א ערלה סי' א' סק"א שקידשו בפה ואמרו הרי זה קדוש והחזיקו בה בתורת ארץ ישראל גם בבית ראשון, והא דלא קידשה לעת"ל מקרא ילפי לה ביבמות פ"ב ורש"י בשבועות ט"ז א' כתב שלא ידע במה נתקדשו ועי' תוס' ערכין ל"ב ב' ד"ה וקדשו.

¹⁵ חזו"א שם סקט"ו ליישב קושיית הכ"מ שם

¹⁶ ראב"ד שם ורמב"ן שבועות ט"ז א' ותשובות רי"ד סי' י"א

¹⁷ רמב"ם תרומות שם הכ"ו

¹⁸ חזו"א שביעיות סי' ג' סק"ט

¹⁹ הרשב"א בשבועות ט"ז א' וביבמות דף פ"ב ובסוף פסקי חלה ובמשמרת הבית בית ד' ריש שער ב' וכ"פ הריצב"א באו"ז ריש ה' חלה וסה"ת בה' א"י וכן הסכים המאירי ביבמות פ"א א' ע"ש

²⁰ הראב"ד בהשגות בסוף הפרק ובפ"כ מא"ב ה"ג והר"א אב"ד מובא ברשב"א יבמות פ"ב ב' והכו"פ פ"ה והטור יו"ד סי' של"א בשם הר"י וכ"ד הרמב"ן בס' הזכות גיטין ל"ו וכ"כ המרדכי בה' א"י בשם היראים וכ"ד ה' א"י להטור ה' חלה סי' י' ורק שכתב דוקא אם תהי' עיר א' בא"י מיוחדת לדירת ישראל והשדות מיוחדות לישראל ולא יהי' עליהן אימת גוי שיוכל לגרשם ממנה והמאירי ביבמות פ"א א' ע"ש וכן משמע מדבריו בפסחים מ"ד שכ' תרומה בזה"ז שאינה במקומות הרחוקים אלא מד"ס ומשמע דהמקומות שחז"ן לא"י קורא מקומות הרחוקים אלמא דבא"י מה"ת אבל במגילה י' ובמכות י"ט ובשבועות ט"ז דעתו דבטלה קדושת הארץ ובכתובות כ"ה סתם כדעת רבנו ומש"כ החרדים שכ"ד גאון ורבנו יוסף טוב עלם והר"ר מתת' והרב בעל העזר והר"ר אליעזר שהור קדש לכאו' כתב כן ע"פ הכו"פ פ"ג ופ"ה ולכאו' אין מדבריהם ראוי ע"ש וצ"ע. דרך אמונה ציון ההלכה תרומות ה' צד

²¹ רמ"א יו"ד ר"ס של"א וכונתו לענין ספקות וכה"ג כמש"כ בחזו"א שביעיות סי' ו' סק"ג וכן פסק הריטב"א ביבמות פ"ב ב' ובפסחים מ"ג ובנדה מ"ז דתרומה בזה"ז דרבנן וכן האו"ז בס' רי"ג בשם הריצב"א וכן בארחות

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

וכל האמור אינו אלא לענין קדושת הארץ לענין מצוותיה ודיניה²², אבל לענין מעלת ישיבת א"י לא בטלה הקדושה, וכן לענין סמיכה אפשר לסמוך שם אף שאין סומכין בחו"ל דדינה כא"י לזה.

ג. מפני שהם גרים וטועים

גוי שנתגייר וחזר לסורו, חוששין לקדושו²³, וכן ישראל משומד, וצריכה ממנו גט²⁴, וכן גטם גט ואפילו שנשא ביהודותם וגירותם, דלגבי הא ישראל גמור הוא²⁵.

גר²⁶ שחזר לסורו או משומד שבאו לחזור לכשרותן בקבלת חברות לפני ב"ד שך שלושה מספיק ואינם צריכים טבילה כלל, אבל נהגו להטבילם מדרבנן משום של גאונים²⁷ ז"ל.

חיים סוף ה' חלה בשם הר"ר אשר וכן הסכים המ"מ בפ"כ מאי"ב ה"ג והסמ"ג סוף מ"ע קל"ג בשם הר"י ע"ש [אבל בל"ת רנ"ח כתב דהוא מה"ת] ובתשובות ר"ב אשכנזי בריש סי' א' הביא כן גם בשם תלמיד הרמב"ן והר"ר מודרוס הלוי וכן בביאור הגר"א יו"ד שם סק"ו בליקוט נראה דעתו כדעת רבנו ועי' בתשו' רב"צ אשכנזי סי' א' שהביא שדעת רוב הראשונים דבזה"ז דרבנן וכן מסיק בעה"ש, ובחזו"א שביעית סי' כ' בליקוט שבסוף הסי' ד"ה וכן הטור כ' דהדין אין מוכרע ומ"מ נקט להלכה בכמה מקומות דהוא דרבנן וכ"כ בשביעית סי' ט' סק"י"ח שאנו סומכין על הפוסקים דבזה"ז תרומה דרבנן וכן פסק בקונטרסו סי' ג' אות א' ועי' בשע"צ שכ' דגם לדעת רבנו דבזה"ז דרבנן מ"מ דינו כשל תורה ממש לכל ספקותיה דאולי' לחומרא חוץ מלענין תערובות וכ"כ בארץ חפץ והוא עפ"ד המל"מ בפ"ז הי"ז אבל דעת החזו"א בשביעית סי' ו' סק"ג אינו כן. שם צה

²² חזו"א שביעית סי' ג' סק"ט וכן בזה"ז אפי' להסוברים דבטלה קדושת הארץ וכ"ה בתשב"ץ ח"ג סי' ר' ע"ש

וכ"כ הרמב"ן ריש גיטין בהשמטות והריטב"א שם ובכו"פ פ"י

²³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח יב

²⁴ שו"ע אבהע"ז מד ט וב"ש שם ס"ק יב

²⁵ ורבנן לא אפליגו עליה אלא משום דסברי שלא היו גרים מעולם ... והא דאמר' להלן דף יז. לא זזו משם עד

שעשאוים גוים גמורים לאותם בלבד עשו כגוים והפקיעו קדושיהם ולא לגר שחזר לסורו ולא לישראל שמעה

ונשתמד. ריטב"א בסוגיין, אולם דינם כישראל מומר שיינם יין נסך ואינם חותמים על גיטין וכו' כמבואר בט"ז

יו"ד שם טז

²⁶ רמ"א יו"ד שם

²⁷ ריטב"א שם